

Til Svendborg Erhvervsråd

- René Ringsted, formand SER, CEO i Halberg Properties A/S
- Per Nykjær Jensen, Erhvervsforum Svendborg
- Ole Farshøj, Dansk Byggeri Sydfyn
- John Arly Henriksen, formand Erhvervs- og Turismeudvalget
- Henrik Nielsen, Svendborg Byråd
- Michael Søndergaard, Dansk Industri
- Allan Kruse, Svendborg Erhvervsskole, Uddannelsessektor
- Torben Madsen, Industrien Sydfyn
- Martin Larsen, Shopping Svendborg
- Morten Raft, Svendborg Håndværker & Industriforening
- Anders Ulrich, Sydfyns Turistforening
- Freddy Knecht, FH Fagbevægelsens Hovedorganisation
- Bo Hansen, borgmester
- Claus Bjerregaard, Kultur og Turisme
- Maria Schaumann, rådgiver – jura
- Charlotte Flugt, MARLOG/Maritim sektor
- Kenneth Seerup, rådgiver IT
- Frederik Harald Halberg, største private arbejdsplads
- Jesper Bernhardt, Maritime uddannelser

Søren Bach Hansen, Erhvervschef

Helge Padegaard, Erhverv – referent

Sinne Wils, Erhvervskontoret / fremtidsfabrikkerne

Fravær med afbud:

Martin Larsen, Freddy Knecht, Bo Hansen, Kenneth Seerup,

Frederik Harald Halberg.

Referat for møde i Svendborg Erhvervsråd tirsdag den 8. februar, kl. 08.00 -10.00, Rådhuset, Byrådssalen.

Pkt. 1 Godkendelse af referat fra 23. november 2021.

Referat er tidligere udsendt

Referat godkendt uden bemærkninger.

Referat underskrevet.

Pkt. 2 Velkommen og orientering v/formand René Ringsted.

- Orientering om ny stilling, CEO i Halberg Properties A/S

René orienterede om sit nye job som direktør for Halberg Properties a/s.

René spurgte om jobskiftet gav SER anledning til at overveje dets formandskab.

SER bakkede entydigt og fuldstændigt op om René som formand.

- Velkommen til:

Charlotte Flugt, MARLOG og Michael Søndergaard, Dansk Industri

CF og MSØ takkede og gav en kort præsentation af dem selv.

- Nytårskur 2022 – Rene Ringsted

Det er besluttet, at den udskudte Nytårskur afholdes snarest. Dato er ikke fastlagt. Nytårskuren afholdes over nogenlunde samme skabelon som tidligere – dog tilføjet et par mindre ændringer. Dato meldes ud når den kendes.

- Erhvervsanalyse

Formanden ønskede at SER drøftede behovet for en evt. ny erhvervsanalyse.

SER drøftede behovet for en ny erhvervsanalyse, hvor yderpunkterne gik fra at resultaterne skulle understøtte SER's tre indsatsområder til, at stille spørgsmål ved om der var et reelt behov.

Det nye og bredere SER har samlet set en stor, bred og alsidig viden om erhvervets behov og efterspørgsel. En analyse vil alt andet lige vise det SER allerede kender.

Formanden konkluderede følgende:

SER tager fortsat udgangspunkt i DI's årlige analyse.

SER skal være mere synlig i sit arbejde – herunder synliggøre hvad det kan bruges til.

Pkt. 3 Status fra de tre næstformænd/kvinde

Der gives en mundtlig orientering på de tre indsatsområder.

- Maria Schaumann, Iværksætter

MS – gruppen er i fuld gang.

Arbejdsgruppen mangler basal og konkret viden om de reelle behov og ønsker. For ikke at genopfinde den dybe tallerken, er der udsendt spørgeskemaer til ca. 40 virksomheder, der alle har deltaget i projektet Sharefifty5.

Der er fokus på det maritime / tech. iværksætteri, men kan se snitflader til turismeområdet.

Der skal arbejdes med at udbrede kendskabet til iværksætteri helt ned i børnehaver og skoler for dermed at skabe en naturlig fødekæde og interesse for iværksætteri.

MSØ - fortalte at Scan Hide køber sig plads til et IV-miljø i Herning - kan en lignende model tænkes praktiseret i Svendborg.

AU - det er fint med basal iværksættertilbud. Men der er behov for at de mindre turismeerhverv understøttes og kommercialiseres.

HN – vi må ikke glemme de nationale tilbud på iværksætterområdet – herunder brugen af eks. Virksomhedsguiden.

- Jesper Bernhardt, Maritimt kraftcenter

JB – har drøftet med Lars Arntzen om der kan skabes en oversigt over medlemmer i det tidligere "Fyns Maritime Klynge". Gruppen arbejder på at skabe et nyt maritimt netværk, med stor fokus på vidensdeling.

Der arbejdes med at sikre at Fyn / Svendborg også fremover har den rette arbejdskraft / medarbejdere med de rette kompetencer. Der arbejdes ligeledes på at sikre vi har de rette uddannelser, der understøtter behovet for viden og kompetencer.

Svendborg skal være bedre til at positionere sig ift. de maritime uddannelser i Danmark. Vi skal levere fra øverste hylde. Der skal derfor opbygges et netværk, der understøtter dette og der skal været et øget politisk fokus – også nationalt.

- Claus Bjerregaard, Turisme og kultur

CB – gruppen arbejder med konkrete områder – hvor de gerne vil have bidrag fra SER.

Rundbuehallerne – der undersøges mulige anvendelser. Arkitektfirmaet C&W vil senere præsentere et oplæg, hvor anvendelsesmulighederne "nice to have - need to have" vil fremgå.

Udvikle og udbygge de kulinarisk styrker Svendborg / Sydfyn har – Gastro Turisme. Her ligger et stort og et uudnyttet potentiale. Gruppen har indtænkt SvendborgEvent som et omdrejningspunkt ift. kommunikation og udstilling.

- **Pkt. 4 Evt**

Kommunikation:

RR - opfordrede SER til at tjekke SER's nye hjemmeside og gerne give feedback.

RR- SER skal være bedre til at markedsføre sig selv – herunder en bedre kommunikation mellem de i SER, som repræsenterer medlemsforeninger og eks. jævnlige kronikker og indlæg i FAA og UAS.

Et tilpasset referat vil kunne sendes ud til alle medlemmer.

PNJ – foreslog at SER kunne arrangere en "messe" på Frederiksø og dermed præsentere det nye SER og hvad et arbejder med.

Fyrtårnsprojekter:

SBH orienterede omkring de nye Fyrtårnsprojekter, hvor der var givet statslige erhvervsfremmemidler på i alt kr. 108 mio. kroner – midler skal bl.a. understøtte de tre fynske områder – robotteknologi, droner og skibsautonomi.

Det er vigtigt at erhvervslivet er en aktiv medspiller og, at virksomhederne har konkrete ønsker og ideer til udvikling inden for området.

Bordet rundt:

MR – erhvervet har supertravlt, har udfordringer med leveringer samt hurtige og høje prisstigninger.

Repræsenterer SER i bestyrelsen i Ungdomsskolen.

SER ønsker MR fortsætter.

RR - travlt med start i nyt job.

SBH – understøtter det nye politiske udvalg.

SW – fokus på iværksætteri og bosætning

CF – ny start i MARLOG – fokus på maritime projekter

JA – opstart af nyt udvalg, arbejder med udvikling af Havnen samt udvikling af nye kompetencetiltag.

TM – oplever det er blevet sværere at tiltrække medarbejdere – gælder både faglærte og ufaglærte.

Leveringstiden på nye maskiner er længere end tidligere.

Har fokus på klima dagsorden – deltager i kommunens DK 2020 indsats.

Vil gerne inddrages yderligere.

OF – Muelhahn er overtaget af en fransk koncern.

Har meget travlt - men kan ane en lidt nedadgående tendens fremover.

AU- 2 svære Corona prægede sæsoner, har stort set betydet at erhvervsturismen har været ikke eksisterende. Privatturisme, herunder B&B har været rigtig godt. Mangel på arbejdskraft – både faglært og ufaglært.

MS – Forretningen har været svingende men samlet set godt. Har haft et stort antal hushandler – ud over det normale. Har mange retssager. Er midt i et generationsskifte, der kører gnidningsløst.

JB – Det maritime område bliver stadig mere komplekst. Oplever et stort optag af studerende fra hele landet.

PNJ – oplever at være ramt af "den perfekte Corona-storm" - flere af virksomhedens forretningsområder er ramt på skift.

CB – opfordring til at indtænke kultur og events i virksomhedernes aktiviteter.

HP - invitation til erhvervet i Erhvervsområde Øst for at bidrage til ny lokalplan for området. SER får lokalplan til evt. høringssvar.

DECEMBER 2021
ERHVERVSSTYRELSEN

CO-CREATE SYDFYN II V./FREMTIDSFABRIKKEN

SLUTEVALUERING

DEN EUROPÆISKE UNION
Den Europæiske Socialfond

DEN EUROPÆISKE UNION
Den Europæiske Fond
for Regionaludvikling

Vi investerer i din fremtid

COWI

ADRESSE COWI A/S
Parallelvej 2
2800 Kongens Lyngby

TLF +45 56 40 00 00
FAX +45 56 40 99 99
WWW cowi.dk

DECEMBER 2021
ERHVERVSSTYRELSEN

CO-CREATE SYDFYN II V./FREMTIDSFABRIKKEN

SLUTEVALUERING

PROJEKTNR.	A099230
DOKUMENTNR.	307.S
VERSION	1.0
UDGIVELSESDATO	10.12.2021
UDARBEJDET	LCPE, CASZ
KONTROLLERET	VISM
GODKENDT	LCPE

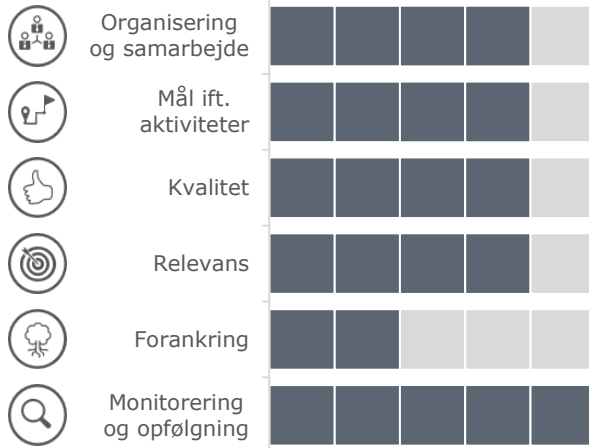
INDHOLD

1	Resumé: Co-Create Sydfyn II v./Fremtidsfabrikken	1
2	Fakta om projektet	2
2.1	Projektets effektkæde	3
3	Overordnet status	3
4	Projektets implementering	4
5	Fremdrift og målopnåelse	8
5.1	Fremdrift ift. aktiviteter og milepæle	8
5.2	Målopnåelse i forhold til output	9
6	Effektvurdering	10
6.1	Forudsætninger for effektskabelse	10
6.2	Forventninger til effekter	11
6.3	Indsatsens effektmål	12
7	Anbefalinger og læring	14

1 Resumé: Co-Create Sydfyn II v./Fremtidsfabrikken

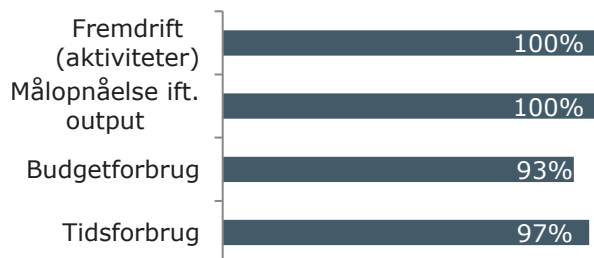
Projektets implementering

Gennemsnitlig score (skala: 0-5) **3,8**

Projektet har været ledet af et team og partnerkreds med stort indblik i branchens behov, som projektholder løbende har kunne tilpasse iværksættertilbuddene til grundet et velfungerende monitoreringssetup og grundig opsamling på virksomhedernes udbytte. Iværksætterne har haft god gavn af Fremtidsfabrikkens iværksætttermiljø og adgang til økosystemet, og har derigennem fået tilført nyt netværk og nye input til deres virksomhed. Overordnet vurderer vi iværksætternes fremadrettede forretningsperspektiver og effektpotentiale som styrket gennem projektet. Samtidig er forankringen udfordret af, at virksomhederne ikke er bekendt med MALOGs udbud af kurser, trods klyngens tætte involvering i projektet.

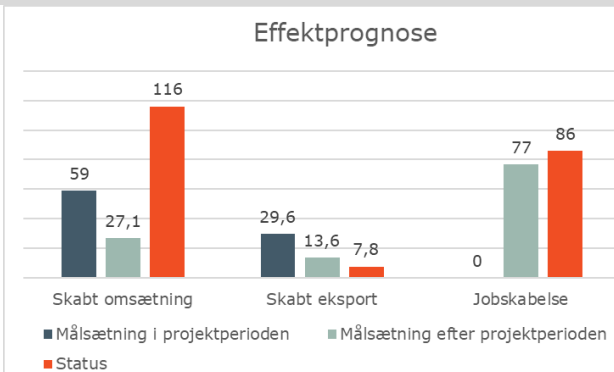
Målopnåelse

Projektet har på evalueringstidspunktet indfriet de opsatte aktivitets- og outputmål. På flere af målene er der nået mere end det målsatte, herunder på antal deltagere, hvor projektet har registreret 117 deltagende iværksættere ud af et mål på 60.

Med enkelte udestående forløb og arrangementer vil det resterende budget forventeligt blive brugt.

Effektvurdering

Kilde: AM Research. n=67.

På baggrund af effektprognosen foretaget af AM Research er det forventningen, at de opsatte mål om jobskabelse samt anslået omsætning indfries gennem virksomhedernes deltagelse i projektet. De opsatte mål forventes tilmed indfriet med en væsentligt større stigning i omsætning end antaget. Samtidig er forventninger til eksport væsentligt lavere end det målsatte, hvilket kan skyldes virksomhedernes lavere forventninger til eksport som følge af Covid-19. Af surveybesvarelsene fremgår desuden, at deltagerne overordnet set har fået styrkede forudsætninger for at kunne etablere sig som iværksætter.

2 Fakta om projektet

Dette afsnit indeholder en kort beskrivelse af projektets formål og baggrund samt en gengivelse af de vigtigste baggrundsoplysninger for projektet (tekst-boks). Afsnittet afsluttes med en illustration af projektets 'effektkæde'.

Overordnet projektbeskrivelse

Formålet med Co-Create programmet har været at styrke det maritime og it-erhvervs innovationsparathed, kompetenceopbygning, partnerskaber og internationalisering i fire sydfynske kommuner. Det har skulle bidrage til at understøtte den indsats, som Svendborg Kommune i forvejen investerer i med både Fyns Maritime Klynge (nu: MARLOG) og et it- og maritimt iværksætterhus, og på den måde accelerere vækst og arbejdspladser i især yderområdekommunerne.

Målgruppen har været små og mellemstore virksomheder, som allerede udgør en central del af værdikæden i det maritime erhverv og IT-erhverv eller iværksættere, som har en forretningsidé indenfor det maritime erhverv eller IT-erhverv.

Co-Create-programmet har bestået af to puljer. Co-Create Sydfyn II har været rettet mod iværksættere for dels at skabe nye iværksættere og dels modne eksisterende iværksættere, herunder skabe vækstiværksættere. Co-Create II har bestået af følgende tre spor:

- > **Entreprenør:** Kollektive uddannelsesforløb der forbedrer iværksætteres vækstrater og levedygtighed.
- > **Accelerator:** Danmarks Maritime Startup Hub med accelerator forløb til udvalgte iværksættere med stort markeds- og vækstpotentiale.
- > **Advice:** Rådgiverklippekort.

Herudover er der en række tværgående aktiviteter, f.eks. åbne faglige netværksevents. Co-Create II løber samtidig med Co-Create I og slutevalueres samtidig.

Figur 1 Kort info om indsatsen, Co-Create Sydfyn II

FAKTA-BOKS	
>	Tilskudsmodtager: Fremtidsfabrikken
>	Sagsbehandler: Ditte Schmidt Jeppesen
>	Finansieringskilde: Socialfonden (ESF)
>	Indsatsområde: Iværksætteri (ESF-1)
>	Samlet budget: DKK 8,4 mio. (ESF: 4,2 mio., REM: 2,1)
>	Bevillingsperiode: 10.01.2017 – 31.12.2021

2.1 Projektets effektkæde

I dette afsnit beskrives hvilke effekter, det er hensigten at skabe med de bevilgede midler, samt hvordan disse effekter skal tilvejebringes. Effektkæden er udarbejdet på baggrund af projektansøgningen og efterfølgende tilrettet på baggrund af interviews med sagsbehandler og projektleder. Figuren nedenfor giver således et overblik over indsatsens primære aktiviteter, output af disse samt de effekter, som indsatsen på længere sigt forventes at bidrage til.

Figur 2 Rationalet bag indsatsen illustreret via en effektkæde

Hovedaktiviteter	➔	Output	➔	Effekter
• Co-Create Entrepreneur: Kollektive uddannelsesforløb for iværksættere • Co-Create Accelerator: Startup-Hub med accelerator-forløb for udvalgte iværksættere med stort markeds- og vækstpotentiale • Co-Create Advice: Rådgivningsklippe-kort		• Deltagerne har styrket kompetencer inden for generelle iværksætterkompetencer (forretningsplan, salg mm.) • Iværksætterne har skærpet fokus på deres virksomhedsstrategi • Iværksætterne har skærpet fokus på internationalisering • Iværksætterne har skærpet fokus på deres innovationsniveau		• Øget overlevelsesrate for iværksættere • Vækst og jobskabelse i iværksættervirksomhederne

3 Overordnet status

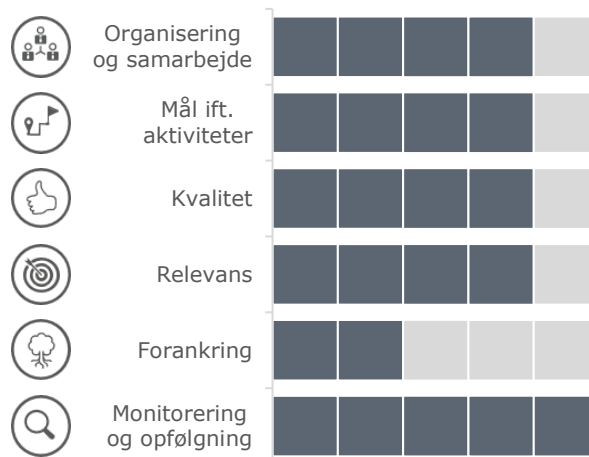
Projektet er blevet afviklet parallelt med Co-Create I, hvor målgruppen har været SMV'er og hvor kompetenceudviklingsforløb har været omdrejningspunktet. I praksis har de to projekter dog kørt sideløbende under den fælles betegnelse "ShareFifty5" hos Fremtidsfabrikken.

Projektet har nået de opstillede måltal trods Covid-19, som har betydet, at de fysiske kurser og netværksaktiviteter ikke har kunne gennemføres i en periode. Af samme grund har projektet undervejs fået en forlængelse fra 31.08.2021 til 31.12.2021. Forlængelsen er blevet givet under den eksisterende budgetramme.

Det er på tidspunktet for slutevalueringen usikkert, hvorvidt og hvordan projektet kan videreføres i regi af de sydfynske kommuner.

4 Projektets implementering

I dette afsnit præsenterer vi vores vurdering af projektets implementering ud fra seks faste evalueringsparametre. Figuren nedenfor giver et overblik over evalueringens konklusioner i forhold til de seks parametre.

Organisering og samarbejde

Projektet ledes af et kompetent team og partnerkreds med kendskab til branchens behov, og med god synergi til Co-Create I.

Projektet har været drevet af et team på 3-4 medarbejdere hos Fremtidsfabrikken med stort kendskab til erhvervsfremmesystemet og lokale udfordringer og behov, og derudover har én af medarbejderne været udlånt fra MARLOG. Denne organiseringskonstellation vurderer vi har haft flere fordele for projektets fremdrift og virksomhedernes udbytte. For det første har projektholders indgående kendskab til branchen og store netværk skabt gode forudsætninger for at kunne rekruttere og screene virksomheder til forløbene, og tilbyde virksomhederne bredere sparring og støtte. For det andet har den direkte involvering af MARLOG – som projektet i øvrigt har delt lokaler med – skabt gode muligheder for videreførelse og forankring af aktiviteterne i klyngen, som vi dog ikke vurderer er udnyttet (se yderligere under 'forankring').

I projektets partnerkreds har derudover været tilknyttet bl.a. IT Branchen Fyn, som sammen med MARLOG har fungeret som ambassadører for projektet og som begge succesfuldt har medvirket til at rekruttere deltagere. Ligeledes har SIMAC, Den danske maritime fond, og private rådgivere siddet med i partnergruppen, som løbende har bidraget med input til projektets indhold og udformning af de forskellige forløb. Foruden SIMAC har projektholder samarbejdet med UCL om etableringen af iværksætterforløb for derigennem at udbrede projektets tilbud og understøtte rekrutteringen.

Projektet har i praksis været administreret som en del af ét samlet projekt sammen med Co-Create I, der har været rettet mod SMV'er. Både projektholder og partnergruppen har derfor arbejdet på tværs af de to projekter. Ifølge projektholder har der været god synergi i at samtænke de to projekters aktiviteter og markedsføring, og derudover har den fælles administration af projekterne skabt optimale betingelser for, at iværksættere fra CO-Create II kunne overgå til tilbuddene rettet mod SMV'er i CO-Create I.

Sammenhæng
ml. aktiviteter og
mål

Iværksætterne har haft god gavn af Fremtidsfabrikkens iværksætttermiljø og adgang til økosystemet, men det har vist sig nødvendigt med mere målrettede forløb til de to brancher. Projektet har været målrettet både maritime og IT-virksomheder grundet et overordnet rationale om, at virksomhederne i de to brancher i nogen grad møder samme udfordringer i opstartsfasen og dermed kan trække på hinandens oplevelser og erfaringer. Projektholder har gennem entreprenør-forløbene udbudt forskellige kurser i iværksætteri, men oplevede dog undervejs, at det var nødvendigt at målrette dem mere til de to brancher end oprindeligt forventet. Gennem uddannelsesinstitutionerne SIMAC og UCL blev der udbudt mere specialiserede kurser, som det har vist sig nemmere at rekruttere iværksættere til.

Samtidig indikerer interviewene med iværksætterne, at et af de centrale udbytter fra projektet er større netværk. Ifølge projektholder har den fysiske forankring af projektet i Fremtidsfabrikken skabt en tæt kontakt til virksomhederne og sikret en tydelig lokal tilstedeværelse. I Fremtidsfabrikkens lokaler har virksomhederne været omgivet af andre virksomheder og centrale aktører i det maritime økosystem, herunder adgang til Maritim Startup Hub. Derigennem – og grundet det tætte parløb med Co-create I – har iværksætterne kunne møde mere etablerede SMV'er, som iværksætterne har kunne videndele med og fået sparring fra. Ifølge projektholder har den lokale forankring af projektet desuden sikret, at iværksættere på Sydfyn har fundet det interessant og muligt at deltage i projektets tilbud og har således understøttet rekrutteringen til projektet.

Kvalitet,
målgruppens
oplevelse

Iværksætterne har fået nye perspektiver på deres virksomhed og adgang til et større netværk, som understøtter deres forretningsudvikling. De interviewede deltagere giver overordnet set udtryk for, at iværksætterforløbene har bidraget til, at de har fået nye perspektiver på potentialet for deres virksomhed, og en struktur for deres forretningsudvikling; hvad skal de prioritere og på hvilke områder har de brug for nye kompetencer? I den forbindelse oplever deltagerne samtidig, at projektholder har været god til at yde sparring til dem og tydeliggøre den fremadrettede udviklingsproces som de som iværksættere skal forholde sig til.

Deltagerne fremhæver desuden rammerne for projektet som givtige for deres virksomhed, herunder muligheden for at indgå i et iværksætttermiljø, hvor de er tætte på andre relevante aktører i økosystemet. Deltagerne påpeger samtidig netværket til både partnerkredsen og de øvrige iværksættere og SMV'er (Co-Creat I) som værdifuldt. Projektholder har ifølge virksomhederne skabt et trygt rum for, at iværksættere og mere etablerede virksomheder har kunne dele deres udfordringer og forretningsidéer. Det har ifølge virksomhederne været et af de mest centrale udbytter de tager med fra deres deltagelse.

Relevans,
målgruppens
oplevelse

Projektet har bidraget til nye forretningsmuligheder, som ellers ikke ville have været tilgængelige. Deltagerne oplever, at de via projektet har fået adgang til netværk, der kommer til at "åbne nogle døre" for dem. En af deltagerne har konkret fået kontakt til Den danske maritime fond, og vurderer ikke, at de ville have opnået samme funding uden projektet. En anden deltager nævner, at de er kommet med på ansøgninger sammen med større maritime aktører gennem det netværk projektholder har hjulpet dem med at

etablere. Overordnet set giver de interviewede deltagere udtryk for, at de gennem projektet har fået en stærkere tro på deres virksomhed og at de ikke ville være nået dertil hvor de er kommet, uden projektet.

Deltagerne ser samtidig en naturlig kombination i at både maritime og IT-virksomheder indgår i forløbene. Når virksomhederne blot er samlet om "det blå Danmark" som overordnet tema, så oplever de, at det er relevant med en kombination af de to brancher. Derudover oplever virksomhederne, at det er en hjælp for dem at have et bredere kendskab til hinandens styrker, som kan bruges til at gøre fremadrettet samarbejde nemmere.

Forankring af output

Trods klyngens tætte involvering i projektet, er virksomhederne ikke bekendte med deres tilbud.

På evalueringstidspunktet har projektet ikke en konkret plan for videreførelsen af projektets tilbud. Samtidig eksisterer der på tværs af de interviewede projektaktører og virksomheder et stort ønske om, at projektets aktiviteter videreføres.

Vi vurderer, at et oplagt sted at videreføre aktiviteterne og lede virksomhederne i retningen af, er den nationale maritime klynge, MARLOG, som er blevet etableret undervejs i projektperioden. Til trods for, at der i projektholdet har siddet en medarbejder fra klyngen udlånt til projektet, vurderer vi på baggrund af virksomhedsinterviewene ikke, at det er lykkedes projektholder at udbrede viden om klyngens aktiviteter og tilbud til virksomhederne. Både virksomhederne og partnerkredsen mener samtidig, at det bliver svært at overføre de positive resultater fra projektet til klyngen. En central barriere er, at klyngen ikke har en tilstrækkelig lokal repræsentation på Sydfyn og ikke kan tilbyde samme tætte dialog og opfølgning. Vi vurderer, at trods projektholders forsøg på at samtænke projektets aktiviteter med klyngens, er det ikke i tilstrækkelig grad lykkedes endnu. Ifølge projektholder har et lavt aktivitetsniveau i MARLOG gjort det vanskeligt at henvise virksomhederne dertil, og yderligere er den direkte henvisning af virksomheder til klyngens tilbud udfordret af, at kun en lille andel af deltagerne er medlemmer i MARLOG.

Monitorering og opfølgning

Projektholder har løbende fulgt virksomhedernes udbytte og effektskabelse gennem et systematisk monitoringssetup.

Monitoreringen af projektet er foregået på flere niveauer og gennem forskellige kanaler. For det første har projektholder siden midtvejsevalueringen i to omgange afholdt arrangementer faciliteret af en ekstern evaluator. Intentionen har været at få deltagernes bekræftelse af, at de identificerede ønsker fra den forundersøgelse som projektets aktiviteter er baseret på, fortsat har været relevante for virksomhederne. Projektholder har i den forbindelse noteret, at virksomhederne særlig har efterspurgt kurser om fundraising og flere netværksaktiviteter. Vi vurderer det som positivt, at projektholder også undervejs i projektet har forholdt sig til foranalysen og rationalet for projektet, og kunne justere på indholdet. For det andet har projektholder selv deltaget på samtlige afholdte forløb, hvilket har skabt mulighed for at kunne justere indholdet undervejs ud fra virksomhedernes tilbagemeldinger. I den forbindelse har projektholder også haft en tæt dialog med underviserne og indholdet og relevante virkemidler over for virksomhederne.

For det tredje har projektet haft spørgeskema udsendt til virksomhederne både ved midtvejs- og slutevalueringstidspunktet for at indsamle data om virksomhedernes udbytte og effektforventninger. Ifølge projektholder har det været en styrke at have en ekstern og uvildig aktør til at stå for denne del, da virksomhederne – trods en god relation til projektholder – er tilbageholdende med at dele information om deres vækstforventninger.

5 Fremdrift og målopnåelse

Afsnittet indeholder en kort fremstilling af status for projektets fremdrift i forhold til henholdsvis aktiviteter/milepæle og outputmål på evalueringstidspunktet. Nedenstående figur præsenterer den overordnede status på projektets fremdrift via fire overordnede indikatorer: fremdrift ift. aktiviteter, tid og budgetforbrug (afsnit 5.1) samt målopnåelse ift. outputmål (afsnit 5.2).

5.1 Fremdrift ift. aktiviteter og milepæle

Afsnittet beskriver kort projektets overordnede fremdrift i forhold til de aktiviteter og/eller milepæle, som er opsat for projektet.

Status på evalueringstidspunktet er, at 100 % af de opstillede aktivitetsmål er nået, beregnet som et simpelt gennemsnit. Status på opnåelsen af aktivitetsmålene fremgår af tabellen nedenfor.

Figur 3 Status ift. de opstillede aktivitetsmål på evalueringstidspunktet, Co-Create Sydfyn II

Aktivitetsmål	Mål i projektperioden	Status	Målopnåelse i procent
A1: Co-Create Entrepreneur: Kollektive uddannelsesforløb	5	6	+100%
A2: Co-Create Accelerator: Acceleratorforløb for iværksættere med stort markeds- og vækspotentiale	6	6	100%
A3: Co-create Advise: Rådgivningsklippekort	40	41	+100%

Projektet har på evalueringstidspunktet indfriet de opsatte aktivitetsmål. Der er i projektperioden afholdt seks kollektive uddannelsesforløb, seks acceleratorforløb og 41 rådgivningsforløb. På tidspunktet for midtvejsevalueringen var kun otte rådgivningsforløb igangsat, og fremdriften på dette aktivitetsmål er således i høj grad blevet indhentet det sidste halvandet år af projektperioden.

Budget- og tidsforbrug

Nedenfor præsenteres projektets budget- og tidsforbrug på evalueringstidspunktet.

Figur 4 Budget- og tidsforbrug på evalueringstidspunktet, Co-Create Sydfyn II

	Totale budget	Forbrug d.d.	Procentvist forbrug
Budgetforbrug (mio. DKK)	DKK 8,4 mio. (inkl. 2,1 mio. kr. REM)	7,8	93%
Tidsforbrug (måneder)	60	58	97%

Projektet er på evalueringstidspunktet et par måneder fra at afslutte projektperioden. Enkelte forløb og arrangementer udestår fortsat og det resterende budget vil derfor forventeligt blive brugt.

5.2 Målopnåelse i forhold til output

Afsnittet beskriver kort status i forhold til de outputmål, som er opsat for projektet.

På evalueringstidspunktet er 100 % af de opstillede outputmål nået, beregnet som et simpelt gennemsnit. Status for de enkelte målsætninger er gengivet i tabellen nedenfor.

Figur 5 Status ift. de opstillede outputmål på evalueringstidspunktet, Co-Create Sydfyn II

	Målsætning	Status på evalueringstidspunktet	Procentvis målopnåelse
B1: Antal deltagere	60	117	+100 %

Projektet har indfriet det opsatte output, og tilmed haft næsten dobbelt så mange deltagende iværksættere igennem forløbene som målsat.

6 Effektvurdering

I dette afsnit præsenterer vi evaluators samlede vurdering af mulighederne for, at indsatsen vil skabe de ønskede effekter eller for at nå specifikke effektmål. Det primære grundlag for evaluators vurdering er spørgeskemadata, men i den samlede vurdering indgår også evaluators vurdering af bevillingsmodtagers arbejde med – i forbindelse med implementering af indsatsen – at sikre den størst mulige realisering af indsatsens effektpotentiale.

Om spørgeskemaet

I forbindelse med evalueringen har projektet fået udarbejdet en survey-undersøgelse og effektmåling af AM Research. Besvarelsene af spørgeskemaet giver et indblik i såvel de forventede som allerede opnåede effekter blandt deltagerne, og er udformet, så det på bedst mulig vis adresserer de indmeldte målsætninger om output og effekter fra ansøgningsfasen.

Undersøgelsen er sendt ud til 45 deltagere, hvoraf 24 respondenter har besvaret spørgeskemaet, hvilket giver en svarprocent på 53 %. Således udgør data fra spørgeskemaundersøgelsen ikke en præcis beskrivelse af indsatsens effektskabelse, men giver en indikation af den forventede effektskabelse.

6.1 Forudsætninger for effektskabelse

Indsatsens potenti- ale for effekter

Det er ikke muligt på evalueringstidspunktet præcist at opgøre de effekter, som indsatsen vil skabe efter bevillingsperioden. For alligevel at give et billede af indsatsens *potentiale* for effektskabelse, som er mere retvisende og præcist end output-indikatorerne alene kan vise, præsenterer vi i dette afsnit, hvordan indsatsen konkret har bidraget for at styrke deltagerne *forudsætninger* for at omsætte deres udbytte af indsatsen til de ønskede effekter.

Nedenstående tabel viser, i hvilket omfang deltagerne har fået styrket deres forudsætninger for at skabe øget omsætning.

Figur 6 *Indsatsens bidrag til at skabe styrkede forudsætninger for de ønskede effekter*

Hvordan og i hvilket omfang har indsatsen skabt et udbytte for deltagerne, der styrker deres forudsætninger for at skabe effekter? <i>Andel af virksomhederne, der forventer at deltagelse nu eller fremover vil...</i>	Andel virksomheder
Bidrage med ny viden eller forbedrede kompetencer	58%
Bidrage med øget fokus på innovation	29%
Bidrage til virksomhedens strategiske og forretningsmæssige udvikling	62%

Note: Kolonnen til højre afspejler andelen af respondenter, der har afgivet et af de to mest positive svar på en 5-punktsskala. (n=24). Kilde: AM Research.

Virksomhedernes besvarelser på spørgeskemaet indikerer overordnet set, at deres deltagelse har bidraget til styrkede forudsætninger for at kunne etablere sig som iværksætter. Samtidig angiver blot en tredjedel af virksomhederne, at indsatsen i høj eller meget høj grad har bidraget til et øget fokus på innovation.

Dette var også tilfældet ved målingen foretaget på midtvejsevalueringstidspunktet og kan indikere, at innovation ikke har været et tydeligt fokus i forløbene – i hvert fald ikke for virksomhederne.

På de opfølgende spørgsmål i spørgeskemaet (ikke vist i ovenstående tabel) giver 71 % af virksomhederne samtidig udtryk for, at de i høj eller meget høj grad har oplevet sparringen med konsulenterne og/eller facilitatoren af kurserne som værdifuld. Ligeledes angiver 58 % at indsatsen har givet stort værdi ift. netværk og sparring med andre virksomheder. Sammenholdt med interviewene indikerer det, at virksomhederne overordnet set har fået et udbytte af deres deltagelse – både ift. viden der kan understøtte deres fremadrettede virksomhedsudvikling og netværk til både rådgivere og andre virksomheder.

6.2 Forventninger til effekter

Forventning til effekter

Svarene på spørgeskemaet viser, at 67 % af respondenterne overordnet set har positive forventninger til vækst i omsætning inden for de næste tre år. Heraf mener 17 % af virksomhederne, at den forventede vækst i høj eller meget høj grad kan tilskrives deltagelsen i Co-Create II.

Nedenfor er vist en effektprognose, der viser estimater for den isolerede effekt, dvs. hvor der er taget højde for selektionsbias og den vækstforventning, som ikke har noget med indsatsen at gøre.

Figur 7 Effektprognose foretaget på tværs af Co-Create I og II¹

Effektprognose som følge af deltagelse	Tre år efter afslutning
Mer-omsætning, mio. kr.	116
Mer-eksport, mio. kr.	7,8
Nye job	86

Note: Effektprognosen er konservativt beregnet og justeret ned i flere beregningsfaser. Først er outliers fjernet (deltagere med nøgletal eller vækstforventninger, der er 'ekstreme' er fjernet ved statistisk beregning for at undgå forvrængning). Dernæst er den procentandel virksomhederne selv vurderer de alligevel ville have væksten fratrukket (selektionsbias). Tallene er til sidst 'trukket ned' til det nederste spænd i det statistiske usikkerhedsniveau. Beregningen er foretaget ved spørgeskemasvar fra 67 deltagere i slutmålingen, hvor den samlede mervækst er justeret op til alle 132 virksomheder, som er det samlede deltagerantal af virksomheder (dvs. ex. præ-iværksættere). Merekspert er kun justeret op til 55 virksomheder, da mange deltagere ikke forventer nogen vækst i eksporten. (n=67).

Kilde: AM Research.

Effektprognosen indikerer, at der tre år efter virksomhedernes deltagelse i projektet vil være opnået en mer-omsætning på samlet set 116 mio. kr. svarende

¹ Effektprognosen er foretaget samlet for Co-Create I og II.

til 0,8 mio. kr. pr. virksomhed. Samtidig forventer virksomhederne ansættelse af gennemsnitligt 0,7 nye medarbejdere.

Forventningerne til mer-eksport er – ligesom på tidspunktet for midtvejsevalue- ringen – lave. Ifølge de interviewede virksomheder skyldes det dog ikke en manglende opmærksomhed på eksport i deres fremtidige forretningsudvikling – flere af dem anser tværtimod eksport som en "naturlig" del af deres forretning som maritim eller IT-virksomhed. Projektholder vurderer, at virksomhedernes besvarelse af spørgeskemaet kan være præget af usikkerheder om eksportmar- kederne som følge af Covid-19.

6.3 Indsatsens effektmål

Tabellen nedenfor viser fremdriften mod effektmålene for indsatsen.

Figur 8 Status ift. de opstillede effektmål på evalueringstidspunktet, Co-Create Sydfyn II

	Målsætning...		Status	Procent- vis mål- opnåelse
	i projektpe- rioden	efter pro- jektperio- den		
Resultater				
C1: Antal deltagere, der fuldfører rådgiv- ning-/ vejledningsforløb	52	0	90	+100%
C2: Antal deltagere, der forbedrer deres iværksætterkompetencer umiddelbart efter deltagelsen	50	0	85	+100%
C3: Antal deltagere, der har startet ny virksomhed umiddelbart efter deltagel- sen (nye cvr-nr.)	9	0	15	+100%
Effekter				
C6: Anslået skabt årlig omsætning (mio. kr.)	6,5	9,2	116*	+100%
C7: Anslået skabt årlig eksport (mio. kr.)	0,6	0,9	7,8*	+100%
C8: Jobskabelse i deltagende virksomhe- der 2 år efter deltagelsen	14	6	86*	+100%

Note: * Baserer sig på effektprognosen (tre år efter deltagelse) udarbejdet af AM Research.

Grundet det højere deltagerantal har projektet overpræsteret på de opsatte re- sultatmål. På evalueringstidspunktet har 90 iværksættere afsluttet et rådgiv- ningsforløb, og heraf har 85 deltagere i slutschemaet angivet, at deltagelsen har forbedret deres iværksætterkompetencer.

Derudover har 15 virksomheder startet ny virksomhed efter deltagelsen. Af sur- veybesvarelsene fremgår i den forbindelse, at 58 % af deltagerne har etableret virksomhed inden for de seneste tre år, mens 21 % af deltagerne defineres som præ-iværksættere. De resterende 21 % af deltagerne har allerede været

etablerede virksomheder. Dette baserer sig dog kun på de 24 virksomheder der har besvaret spørgeskemaet og giver dermed ikke det fulde billede af delta-gerne.

På baggrund af effektprognosen foretaget af AM Research er det ligeledes forventningen at de opsatte mål om jobskabelse samt anslået omsætning indfries gennem virksomhedernes deltagelse i projektet. De opsatte mål forventes tilmed realiseret med samlet set ni flere jobs og hele 29,8 mio. kr. mere i øget omsætning på tværs af deltagervirksomhederne. Samtidig er forventninger til eksport væsentligt lavere end det målsatte, hvilket som tidligere nævnt kan skyldes virksomhedernes lavere forventninger til eksport som følge af Covid-19.

7 anbefalinger og læring

Her præsenterer vi de vigtigste anbefalinger² og læringspunkter, som evaluator vil pege på med baggrund i evalueringen. Punkterne er ikke i prioriteret rækkefølge.

Anbefaling 1

Forankring af iværksætterindsatser i fysiske miljøer hjælper iværksætterne med at opbygge netværk. Som tidligere nævnt har projektet været forankret i Fremtidsfabrikken, hvor projektholder har haft kontor og virksomhederne kunne mødes. I Fremtidsfabrikken sidder flere andre centrale aktører i det maritime økosystem, ligesom at der i partnerkredsen også deltager både repræsentanter fra videninstitutioner og fonde. Dette tætte økosystem omkring iværksætterne anser vi som en stor styrke og værdiskabende for de relationer, der skabes mellem de forskellige aktører – og som ikke mindst er væsentlige for iværksætternes videre færden efter deres deltagelse i forløbet. Dette er en læring, som vi også i evalueringen af andre lignende indsatser har fundet særlig værdifuld for iværksætterne.

Anbefaling 2

Projektholders indblik i branchen, har betydet, at de har kunne stille større krav til undervisere og derved øget relevansen. Projektet viser, at personerne i den daglige projektledelse har afgørende betydning for et projekts effektpotentiale. Flere af de interviewede virksomhedsdeltagere påpeger kompetencerne hos projektholder samt projektholders anerkendte bedrifter i branchen, som afgørende parametre for det udbytte, de har fået med fra deres deltagelse. Dermed har projektholder hurtigt kunne adressere virksomhedernes behov og der er blevet opbygget et tillidsfuldt samarbejde. Ligeledes fremhæver flere af virksomhederne, at én af grundene til deres interesse for projektet, skyldes de undervisere, der var udvalgt – og ligeledes bliver undervisernes "kendisfaktor" nævnt som en begrundelse. Ifølge virksomhederne var der udvalgt nogle kompetente undervisere, som samtidig har nogle erfaringer at dele ud af, som virksomhederne er interesserede i at høre om.

Gennem projektholder ved vi samtidig, at underviserne er blevet bedt om at forberede sig grundigt forud for kurserne ved at læse sig ind på de deltagende virksomheder. Som følge af virksomhedernes positive oplevelser med underviserne vurderer vi, at denne tilgang har været med til at sikre vellykkede forløb.

Anbefaling 3

Fleksible rammer for projektets indhold styrker muligheden for at tilpasse forløbene virksomhedernes behov. Projektholder har undervejs i projektperioden fulgt virksomhederne tæt ved bl.a. selv at deltage i undervisningen og løbende været i dialog med iværksætterne om deres behov. Det har styrket muligheden for undervejs at foretage ændringer og justeringer til forløbene, så det har matchet behovet i virksomhederne. Projektholder påpeger i den forbindelse, at dét at projektet har været baseret på en relativt åben projektbeskrivelse har været en fordel for at kunne udforme forløbene efterspørgselsdrevet gennem hele perioden.

² Anbefalinger formidles kun i forbindelse med midtvejsevalueringer.

Vi vurderer på den baggrund, at en læring fra projektet er, at fleksible rammer for forløbenes indhold styrker muligheden for undervejs at tilpasse til virksomhedernes behov. De overordnede rammer og målsætninger skal stadig være til stede, for at projektet har et sigte og et formål at basere forløbene på. Det kan samtidig være en idé at gå i dialog med projektholder i ansøgningsfasen om aktiviteterne og netop bibeholde rum til, at aktiviteterne undervejs kan præges i forskellige retninger baseret på de forhold, virksomhederne oplever. Med de eksterne faktorer der også vil ramme virksomhederne og brancherne undervejs i en projektperiode, vurderer vi det især relevant at projektet ikke er for fastlåst på forhånd.

Bilag A Sådan scorer vi

Overordnet

Alle scorer er udtryk for evaluators helhedsvurdering. Vurderingen er baseret på alle indsamlede data, herunder interviews med projekthold, sagsbehandler, partnere og deltagere samt evt. spørgeskemadata og statusrapporter m.v. I tilfælde med større usikkerhed i datagrundlaget foretager vi typisk et konservativt skøn.

1. Implementering (afsnit 4)

Projektets implementering vurderes på seks vurderingsparametre med en score fra 1-5, hvilket er præsenteret grafisk i rapportens kapitel 4. Den samlede implementeringsscore er baseret på gennemsnittet af de individuelle scorer for de seks parametre.

	Tildeling af scorer for hvert af de seks vurderingsparametre	Samlet implementeringsscore	Trafiklys
Score	Betydning	Gennemsnit	Trafiklys
5	Implementeringen er nyskabende og en inspiration for andre.	3,5 - 5,0	● [GRØN]
4	Implementeringen er meget tilfredsstillende. Få forbedringspotentialer.		
3	Implementeringen er tilfredsstillende. Visse forbedringspotentialer.	2,6 - 3,4	● [GUL]
2	Implementeringen er utilfredsstillende. Store forbedringspotentialer.	1,0 - 2,5	● [RØD]
1	Implementeringen er meget kritisabel.		

2. Målopnåelse (afsnit 5)

Vurderingen af projektets målopnåelse er primært baseret på fremdrift ift. outputmål og sekundært fremdrift ift. aktivitetsmål. Scoren tildeles på baggrund af en helhedsvurdering af projektets målopnåelse, men med udgangspunkt i projektets kvantitative målopnåelse på evalueringstidspunktet. Nedenstående tabel over sammenhæng mellem målopnåelse og trafiklysscore er vejledende.

Trafiklys	Betydning	Slutevaluering	Midtvejs-evaluering
● [GRØN]	Målopnåelsen er som ønsket eller bedre.	95 % +	45 % +
● [GRØN]	Målopnåelsen er lidt under det ønskede niveau.	81 – 90 %	35 - 44 %
● [GUL]	Målopnåelsen er noget under det ønskede niveau.	65 – 80 %	25 - 34 %
● [RØD]	Målopnåelsen er meget under det ønskede niveau.	20 – 64 %	15 - 24 %
● [RØD]	Målopnåelsen er ikkeeksisterende eller tæt på.	0 – 19 %	0 – 14 %

3. Effektvurdering (afsnit 3)

På baggrund af dataindsamlingen (interviews og spørgeskema) fastlægger evaluator en samlet vurdering af muligheden for at realisere det forventede effektpotentiale.

Trafiklys	Betydning
● [GRØN]	Det er tilstrækkeligt sandsynliggjort, at projektet vil kunne realisere de forventede effekter.
● [GUL]	Det er ikke i tilstrækkelig grad sandsynliggjort, at projektet når sine effektmål. Evaluator vurderer dog, at projektet vil realisere mindst halvdelen af de forventede effekter.
● [RØD]	Projektet vurderes ikke at realisere en tilfredsstillende andel af de forventede effekter.